

Asia: VN/33762/2023

## **Arviointimuistio terveydensuojelulainsäädännön kokonaisuudistusta varten**

### **Lausunnonantajan lausunto**

#### **Yleistä arviointimuistiosta**

Lahden ympäristöterveys kiittää mahdollisuudesta lausua lakiuudistuksesta. Lausuntoaika oli valitettavan lyhyt näin laajan paketin osalta. Ajankohta on myös haastava juuri ennen kesälomakautta.

Terveydensuojelulain uudistus on erittäin tervetullut. Nykyisellään laki on hajanainen ja osittain jo vanhentunut. Laissa on paljon tulkinnanvaraisuutta, joka lisää eriarvoisuutta valvonta-alueiden välillä eikä ole useammalla valvonta-alueella toimiville toimijoille eduksi

#### **Luku 1 - Taustaa kokonaisuudistuksesta**

Taustat on kuvattu luvussa hyvin ja kuvaus vastaa nykytilannetta valvontakentällä. On tärkeää huomioida uudistuksessa yhtymäpinnat muihin rinnakkaisiin lainsäädäntöihin, ja karsia päällekkäisyyksiä sekä tarkentaa terveydensuojeluviranomaiselle kuuluvat tehtävät.

Tälläkin hetkellä toiminnanharjoittajille on siirretty paljon vastuuta ja painotettu omavalvontaa. Kuitenkin monessa yhteydessä lainsäädännössä ei ole minkäänlaisia omavalvontavelvoitteita, kuten kirjallisen suunnitelman laatimisvelvoitetta ja toiminnan säännöllistä seuranta. Tämä tarkoittaa sitä, että toiminnanharjoittajien ei käytännössä tarvitse omavalvontaa tehdä eikä viranomainen voi sitä velvoittaa. Tämä asia on syytä huomioida kautta linjan uudistuksen yhteydessä.

#### **Luku 2 - Nykytilan kuvaus**

Kuvaus nykytilasta on realistinen. Terveyshaitta terminä on haastava määritellä ja usein väärinymmärretty. Terveysriski toimisi sanana paremmin ja kuvaisi myös paremmin terveydensuojeluviranomaiselle kuuluvaa toimintaympäristöä.

Vertailu muiden maiden toimintamalleihin on hyvä ja antaa hyviä esimerkkejä eri toimintatavoista. Ennakoiva / ennaltaehkäisevä toimintamalli olisi hyvä sisäistää myös meidän lainsäädännössämme. Terveystensuojelun tarkoitus, kun on estää mahdollista terveyshaittaa aiheuttavien olosuhteiden ehkäiseminen ja poistaminen. Tästä syystä suurempi painostus ennaltaehkäisevään valvontaan on erittäin kannatettavaa.

Esimerkiksi Norjassa käytössä oleva ennakkohyväksyntämenettely tatuoinneille ja ihoa rikkoville toiminnoille (lävistyksiset) on erittäin hyvä menettelytapa ennaltaehkäisyn näkökulmasta. Muutoinkin ulkomailta voisi katsoa hyviä käytäntöjä valvontaan, etenkin ennaltaehkäisevästä näkökulmasta sekä yhteistyömalleista katsottuna.

Yhteistyön lisääminen ja parantaminen muiden viranomaistahojen kanssa toimii nykyisellään osassa valvontayksiköjä hyvin, osassa ei niinkään. Yhteistyön selkeyttäminen ja parantaminen olisi tärkeää.

On tärkeää myös, että laista käy selkeästi ilmi kenen viranomaisen toimivaltaan mikäkin asia kuuluu. Nykyisin se ei käy selkeästi ilmi, ja luo välillä tilanteita, jolloin kukaan viranomainen ei koe asiaa oman toimivaltansa alaisuuteen kuuluvaksi. Muistaen kuitenkin, ettei kaikkia yhdyspinnoissa olevia asioita kuitenkaan kohdisteta terveydensuojeluviranomaisen vastuulle.

## **Yleistä**

Arviossa on huomioitu hyvin nykytilanteen vahvuuksia, heikkouksia ja haasteita terveydensuojelulain soveltamisessa ja tulkinnoissa. Ehdotuksissa on myös huomioitu nykyhetken ja tulevaisuuden haasteita, joihin lain tulisi pystyä vastaamaan.

Lakiin on ehdotettu lisättävän seuraamusmaksu vastaavasti kuin elintarvikelaissa on. Seurausmaksu on erittäin kannatettava lisäys lakiin.

Toiminnanharjoittajien ja muiden toimijoiden selvilläolo- ja huolehtimisvelvollisuuden kirjaaminen lakiin sekä omaavontaa koskevien velvoit-

teiden tarkentaminen (tulisi olla kirjallinen omaavontasuunnitelmavelvoite) on erittäin hyvä esitys ja toivottava muutos.

## **Luku 1 - Yleiset säännökset**

### **1 §**

Terveyshaitan määritelmää on tarkennettava, etenkin mikäli termiä ei muuteta esimerkiksi alussa esiin nousseeseen terveysriskiin. Terveyshaitta viittaa, kuten arviointimuistiossakin todetaan, jo toteutuneeseen vaikutukseen ja ihmisen terveydentilaan/ihmisessä todettuun sairauteen. Terveyshaitan määrittely kuuluisi siten ennemminkin lääkärin tai terveydenhuollon ammattilaisen

määriteltäväksi. Ei terveydensuojeluviranomaisen tehtäväksi. Terveysriskin arviointi sopisi paremmin terveydensuojelun arvioitavaksi.

### 3 §

Huomiot eri lakien päällekkäisyyksistä, niiden rajausten selkeyttämisestä ja yhteensovittamisista ovat hyviä. Arviossa esiin nostettu esimerkki mm. terveydensuojelulain ja työturvallisuuslain kesken aiheuttaa valvonnassa hyvinkin usein epäselvyyttä niin viranomaisten kuin tilojen käyttäjien välillä. On myös hyvin yleistä, että on ajateltu, ettei terveydensuojeluviranomaisella ole mitään toimivaltaa työpaikoilla.

Myös esimerkiksi jätteiden osalta on nykyisin haasteita sen osalta, kenen toimintavaltaan haitan selvittely kulloinkin kuuluu. Esimerkiksi rivitaloyhtiön takapihalle kasatut jätteet – rottaongelma. Ympäristönsuojelulle vai terveydensuojelulle? Jätelain nojalla olisi selkeintä, että valvontavastuu olisi tällaisissa tapauksissa ympäristönsuojelulla.

Säteilylain osalta nykyisessä laissa on solariumin osalta osoitettu yleisen hygienian ja turvallisuuden valvonta terveydensuojeluviranomaiselle. Varsinaisena viranomaisena toimii kuitenkin STUK, mikäli toimipaikassa huomataan puutteita. Tämä on koettu toimimattomaksi tavaksi, sillä STUKin resurssit eivät ilmeisesti riitä varsinaisiin valvontatoimiin eikä toimipaikassa / paikossa havaittuja puutteita korjata. Olisikin selkeyden vuoksi hyvä määritellä kenelle solariumin valvonnan kokonaisuus ja toimivalta kuuluu eikä jakaa sitä nykyisellä tavalla.

Myös kuluttajapalveluihin liittyen epäselvyyttä koetaan erityisesti päiväkotien leikkipihojen ja piha-alueiden osalta. Nykyisen lain nojalla niiden valvonta kuuluu Tukesille, vaikka terveydensuojeluviranomaisen valvontaan kuulu päiväkodin sisätilat sekä ulkoalueen auringonpaiste/ siltä suojautuminen. Lakia tulisi tältä osin selkeyttää / muuttaa, jotta ainakin päiväkotien osalta terveydensuojeluviranomaisen valvonta ja toimivalta kattaisi myös päiväkotien leikkipihat ja välineet. Tämänhetkinen tapa, jossa mahdollisista puutteista tiedotetaan Tukesia, on koettu yhtä toimimattomaksi kuin solariumin puutteista ilmoittaminen STUKille. Tai vaihtoehtoisesti yhteistarkastustoimintaa tulee tehostaa vastaavanlaisissa kohteissa.

## **Luku 2 - Viranomaiset ja niiden tehtävät**

Valviran ja Avin yhdistyminen on hyvä asia, mikäli yhdenmukainen ohjaus ja neuvonta sen myötä paranevat. Myös se, että uusi virasto voisi tarvittaessa antaa määräyksiä tapauksissa, jotka ulottuvat useamman valvontayksikön alueelle tai kyseessä on poikkeustilanne, on kannatettava muutosehdotus. Myös se, että virasto voisi antaa osan ohjeista määräystasoisesti on hyvä ehdotus.

THL tehtävien lisääminen lakiin on kannatettavaa.

## 7 §

Kunnan terveydensuojeluviranomaista ja viranhaltijaa koskevat ehdotukset ovat kokonaisuudessaan kannatettavia

## 8 §

Ehdotetusta päivystys- ja varallaolojärjestelmästä tulee laatia selkeä esitys ja esimerkit siitä, kuinka se voitaisiin järjestää. Järjestely aiheuttaa merkittäviä kustannuksia, tulee siis olla myös selkeä esitys siitä, miten kustannukset katetaan. Mikäli kunnille tulee edellä mainittu velvoite, on tärkeää, että uudessa Lupa- ja valvontavirastossa on vastaava tehtävä/henkilö, jotta kunnasta on tarvittaessa mahdollisuus ottaa yhteyttä ja kysyä neuvoa.

### **Luku 4 - Ilmoituksenvarainen toiminta**

Ehdotus riskiluokitetusta portaikosta vaikuttaa toimivalta, mutta vaatii selkeää ohjeistusta riskinarvion laatimiseen, jotta tulkinnot olisivat kutakuinkin yhteiset valvontayksiköstä riippumatta.

Kohtalaisen riskin kohteen (B) osalla mainittu ”ei perittäisi valvontamaksua” tulisi avata vielä tarkemmin. Eli jos kohde nostetaan myöhemmin kohtaan A, suuririskinen, on valvontamaksu mahdollista periä? Kuinka tuollainen toteutettaisiin, tarvitaanko erillinen päätös, jotta toimija voi tarvittaessa vaatia oikaisua, jotta maksua ei perittäisi? Vai voidaanko asia vaan todeta?

## 13 § Ilmoitusvelvollisuus

Kohta 2) Yleisölle avoin...

Muistiossa on jo tuotu esiin, että mainituille tiloille ja alueille olisi tarpeen asettaa selkeät vaatimukset terveydellisten olosuhteiden hallinnasta. Lakiin, asetukseen tai soveltamisohjeeseen olisi myös tärkeää kirjata tilojen minivaatimukset, joka olisi myös toiminnanharjoittajien etu. Vaatimukset tilojen osalta olisivat tällöin suhteellisen yhdenmukaiset valvontayksiköstä riippumatta.

Kohta 5) Solariumpalvelut, kauneudenhoito .....

Ehdotuksessa on nostettu esiin toimintojen hygieniavaatimukset ja niiden tarkempi määrittely, joka helpottaisi huomattavasti kyseisten tilojen ja toimintojen valvontaa. Ohjeistusta tulisi olla myös tilojen vaatimuksista.

Myös toimijoille esitetty hygieniapassi tai vastaava parantaisi tilannetta. Kotoa käsin toimivien toimijoiden huomioiminen laissa on myös tärkeää.

Arviomuistiossa on kirjattu, että ripsihoidot ja pidennykset kuuluisivat jatkossa vähäriskiseen luokkaan. Tällä hetkellä asia on tulkittu samoin. Samoin kynsihoidot. Kynsihoidot ovat kuitenkin nykyisin katsottu toiminnaksi, josta tulee tehdä ilmoitus, joka ei ole niin riskialtista kuin ripsiin / silmien läheisyyteen liittyvät toimenpiteet. Ripsien käsittelyyn ja etenkin pidennyksiin liittyy erilaisia liima- ja kemikaalituotteita, joiden vääränlainen käsittely voi aiheuttaa asiakkaalle terveysriskin. Ripsitöitä tekevät toimijat tulisikin sijoittaa vähintään luokkaan B), jotta kukin valvontayksikkö voisi harkintansa mukaan ottaa kohteen säännöllisen valvonnan piiriin.

Tällä hetkellä tatuoiijat /tatuoinnit on tulkittu ja ohjeistettu niin, että toiminnasta tulee tehdä aina ilmoitus eikä toiminta ole sidottu toimipaikkaan. Ohjeistus perustuu käsityksemme mukaan siihen, että tatuoiijat voivat liikkua useammassa eri paikassa. Tatuoinnin ehdotettu sijoittelu luokkaan A) ja se, että yksi ilmoitus toimipaikkaa koskien riittää, vaikka paikassa olisi useampi tatuoiija, on hyvä. Mutta onko sitten niin, että valvonnan perusmaksu laskutetaan jokaiselta toimijalta erikseen elleivät he ole yhden ja saman yrityksen alaisia?

Kauneushoitolat on jatkossakin hyvä pitää vähintäänkin ilmoitusvelvollisena.

## **Luku 5 - Talousvesi ja lämmin käyttövesi**

Pienten yksiköiden talousvesiasetus tulisi uudistaa kokonaisuudessaan, kannatettava ehdotus / uudistus. Olisiko terveydensuojelulain uudistuksessa syytä ottaa kantaa myös talousvesitoiminnan tietoturva-asioihin, pienten vesitoimijoiden osalta?

Näytteenottajan pätevyysvaatimusten tulisi koskea myös viranhaltijoita, tai, että suunnitelmallisessa valvonnassa tulisi käyttää ensisijaisesti ulkopuolisia näytteenottajia. Valvontayksiköiden tulisi voida itse tarvittaessa päättää näytteenottajan pätevyysvaatimuksista, kuitenkin siten, että vaatimukset on jossain kirjallisesti määritelty. Näytteenotto on viranhaltijoilla osa ammattiosaamista, joten asia on syytä tuoda uudistuksessa hyvin esiin, jotta valvontayksiköiden velvollisuus on tarvittaessa kouluttaa ja pätevöittää viranhaltijoitaan.

Viranomaisnäytteenoton toteutustapa tulisi jättää valvontayksikön päätettäväksi, kuitenkin eri yksiköissä mm. näytteenottokohteet ja näytteenottomäärissä suurta vaihtelua.

Laissa tulisi tarkentaa pätevyysvaatimukset henkilöille tai tahoille, jotka ovat päteviä tekemään ensisijaisina tiloina käytettävien rakennusten vesilaitteistojen riskinarvioinnin (esim. suuret ja monimutkaiset sairaaloiden vesilaitteistot). Ensisijaisina tiloina käytettävien rakennusten

vesilaitteistojen riskienhallintaan tulisi sisällyttää myös varautumisvelvollisuus häiriötilanteissa. On kannatettava ehdotus.

## **Luku 6 - Jätteet ja jätevedet**

25 §

Suuret yleisötilaisuudet tulisi sisällyttää ilmoitusvelvollisuuden piiriin. Tällaiseksi voitaisiin esimerkiksi katsoa tilaisuus, johon osallistuu vähintään 500 henkeä. Ilmoitusvelvollisuuden avulla voidaan edistää tapahtuman turvallisuutta ja ehkäistä jätehuollosta ja hygieenisistä olosuhteista mahdollisesti aiheutuvia terveyshaittoja.

## **Luku 7 - Asunnon ja muun oleskelutilan sekä yleisten alueiden terveydelliset vaatimukset**

Kohdassa esitetyt muutosehdotukset ovat kokonaisuudessaan hyviä ja selkeyttäisivät valvontaa.

26 §

Etenkin siivottomuus kohteissa on syytä määritellä tarkemmin, milloin terveydensuojelun tulee puuttua asiaan. Mikäli haitta kohdistuu ainoastaan asukkaaseen, ei muihin perheenjäseniin tai naapureihin tai asunnossa ei ole esimerkiksi haitta- tai tuhoeläimiä, jotka voivat levitä asunnon ulkopuolelle, on lain nojalla vaikea puuttua asiaan eikä tällaisten tapausten käsittelyn tulisi olla ainakaan ensisijaisesti terveydensuojeluviranomaisen hoidettavana.

Lyhytaikaiselle majoitukselle olisi hyvä säätää omat vaatimukset.

29 §

Ehdotuksessa uimarannoille esitetty: ”Säädöksiin voisi lisätä terveyshaittoja ennaltaehkäiseviä säännöksiä esimerkiksi varustelusta suihkulla ja käsienpesumahdollisuuksilla sekä WC-hygienian lisäämisestä.” on hyvä esitys. On rantoja, joissa ei välttämättä ole esimerkiksi wc:tä ja tämä aiheuttaa sen, että tarpeilla käydään läheisessä pusikossa.

Myös talviuintipaikkoja koskeva esitys on erittäin hyvä ehdotus.

Uintipaikkojen osalta olisi hyvä myös miettiä / tarkentaa niiden yhteydessä olevien saunojen vähimmäisvaatimuksia. Nyt joillakin uintipaikoilla on saunoja, joissa ei ole minkäänlaista pesumahdollisuutta eikä wc mahdollisuutta.

Allasvesiä koskevat ehdotukset ovat myös hyvin mietitty ja kannatettavia ehdotuksia.

### 30 §

Lakiin olisi hyvä sisällyttää tarkemmat ohjeet / määrät isojen yleisötilaisuuksien käymälöiden vähimmäismäärästä ja niiden laadusta. Tällä hetkellä käytäntö on kirjavaa.

### 31 §

Pykälän muuttaminen ainoastaan haittaeläimiä koskevaksi on hyvä ehdotus. Myös huomio siitä, että viranomaisella tulisi olla laajemmat valtuudet tapauksissa, joissa esimerkiksi on tehty ludehavaintoja. Tällöin kehotusta torjuntaan olisi mahdollista ulottaa taloyhtiön vastuulle ja useampaan asuntoon.

Sama valtuuksien laajennus olisi suotavaa saada myös kosteusvaurioita koskevan pykälän alle. Nyt viranomaisten kädet ovat aika lailla sidottuja, mikäli esimerkiksi rivitalossa on tehty terveydensuojelun käynti ainoastaan yhteen asuntoon, jossa on tehty tutkimuksia. Korjauskehotus voidaan kohdistaa ainoastaan tähän asuntoon. Ei muihin, vaikka sama vaurio on varmistettu tutkimuksilla muissakin ja se käy ilmi terveydensuojeluviranomaiselle toimitetusta tutkimusraportista. Mutta näihin ei ole tehty terveydensuojeluviranomaisen käyntiä.

Rottia koskien terveydensuojeluviranomaisella ei ole tällä hetkellä mahdollisuuksia edellyttää esimerkiksi vesi- ja viemärilaitoksia tekemään viemäritorjuntaa, vaikka sen on todettu olevan hyvä tapa rajoittaa rottapopulaatiota. Olisi suotavaa, että laissa olisi myös kiinnitetty tähän huomiota ja kirjattu mahdollisuus velvoittaa myös tällaisissa tapauksissa yleistä toimijaa.

### 45 § Tarkastusoikeus

3) tehdä tarvittavat mittaukset sekä ottaa tarvittavat valokuvat ja muut mahdolliset tallenteet sekä ottaa tutkimusten tekemiseksi edustava näyte.

Melumittauksen äänten tallentaminen, sisältyykö "muut mahdolliset tallenteet" termiin?

## Luku 9 - Hautausmaat ja hautaaminen

Ruumiin siirtoja koskien olisi toimivalta hyvä kokonaisuudessaan siirtää tulevalle Lupa- ja valvontavirastolle arviointimuistiossa esitetyllä tavalla.

## **Luku 10 - Tiedonhankinta, tarkastus ja valvonta**

Tällä hetkellä terveydensuojeluviranomaisella on vaikeuksia saada esimerkiksi hylättyjen / tyhjillään olevien talojen omistaja/yhteystietoja. Oikeus tällaisten tietojen saamiseen on nykyisin kirjattu selvästi rakennuslakiin. (Rakentamislaki 189 § Tietojen saaminen Verohallinnolta). Olisi tärkeää, että myös terveydensuojeluviranomainen voisi tarvittaessa saada kiinteistön omistajan/kuolinpesän yhteystiedot vastaavalla tavalla. Tällöin esimerkiksi hylättyyn taloon pesiytyneen rottapopulaation torjuntaa löytyy taho, jota voidaan kehottaa asiassa.

## **Luku 11 - Tutkimuslaboratoriot ja maksut**

Luvussa on esitetty hyvin nykytilanne ja sen heikkoudet. Arviointimuistiossa on koottu hyvät ehdotukset tarvittaville muutoksille ja ne ovat kannatettavia.

50 § ja 50 a §

Valvonnan perusmaksu on ollut hyvä ja tulee jatkossakin säilyttää kaikilla ilmoitusvelvollisilla kohteilla riippumatta siitä, tehdäänkö valvontaa säännöllisesti vai tarveperusteisesti. Tarkennus perusmaksuvelvollisuuden määräytymisestä useamman toimijan toimiessa samassa tilassa olisi hyvä esittää laissa.

Arviointimuistiossa esiin tuotu asioiden eriyttäminen omiksi asioikseen on hyvä ajatus. Nyt yhteen lukuun on koottu liian monta, toisiinsa nähden, erilaista asiaa.

## **Luku 12 - Kiellot ja määräykset**

Ulkopuolisia asiantuntijoita koskevat ehdotukset ovat hyviä ja kannatettavia toteuttaa.

## **Luku 13 - Pakkokeinot ja seuraamukset**

Nykyisin pykälä 51 § ja 53 § käytetään ainakin joissakin valvontayksiköissä ja uhkasakko uhka on määritelty jo annettaessa 51 § määräystä. Tämä tapa on todettu hyväksi ja tehokkaaksi. Määräys ilman sanktion uhkaa ei useinkaan johda määräyksen edellyttämään lopputulokseen ja asian käsittely venyy entisestään, koska prosessi kuulemisineen joudutaan ikään kuin aloittamaan alusta. Täten lakia uudistettaessa on hyvä pitää asia mielessä ja tarkentaa sitä tarvittaessa niin, että kaikki ymmärtävät, että näitä on mahdollista käyttää yhdessä.

Maksuihin on hyvä lisätä saman tyyppinen seuraamismaksu kuin mitä elintarvikelaissa on (Elintarvikelaki 67 §), kuten arviointimuistiossa on ehdotettukin. Seuraamismaksun voisi periä mm.



mikäli toimija ei ole tehnyt ilmoitusta toimintansa aloittamisesta, muutoksesta tai lopettamisesta. Tai mikäli toimia ei noudata omavalvontavelvoitetta. Voisi myös pohtia voisiko seuraamismaksua käyttää tilanteessa, jossa toimija ei noudata annettua kehotusta, mikäli kehotukselle saadaan lakiin vahvempi painoarvo? Vai onko aina mentävä pykälien 51 § ja 53 § mukaan?

#### **Luku 14 - Muutoksenhaku ja päätöksen täytäntöönpano**

-

#### **Luku 15 - Erinaisiä säännöksiä**

-

#### **Tietojärjestelmät**

Ehdotus VATIn toimimisesta samalla arkistointijärjestelmänä on erittäin hyvä ajatus ja toivottavasti toteutuu.

#### **Terveydensuojelulain hallintomenettelyjen arviointi ja kehittämistarpeet**

Hallinnon keventäminen on erittäin hyvä ehdotus.

#### **Liite 1 Sosiaali- ja terveysministeriön asetus asunnon ja muun oleskelutilan terveydellisistä olosuhteista sekä ulkopuolisten asiantuntijoiden pätevyysvaatimuksista (545/5015)**

Arviointimuistiossa esitetty nimen lyhentäminen on hyvä ajatus. Nykyisellään asetus tunnetaan laajalti nimellä Asumisterveysasetus.

Olosuhteisiin liittyvät asiat ja asiantuntijoihin liittyvät asiat on hyvä erottaa toisistaan omiksi asetuksiksi selvennyksen vuoksi ehdotuksessa esitetyllä tavalla. Myös asunnot ja muut oleskelutilat on hyvä eriyttää.

#### **2 § Määritelmät**

Mikäli määritelmät pysyvät osin samanlaisina kuin nykyisin, on niitä syytä päivittää samassa yhteydessä sen mukaiseksi kuin mitä esimerkiksi IVOC näytteisiin on mietitty (tulosten ilmoittaminen omalla vasteella). Samoin kohtaa tupakansavu on syytä laajentaa tai miettiä omaa pykälää. Nykyisin ainoat poltettavat tuotteet eivät ole pelkkää tupakkaa vaan on myös monenlaisia kasviperäisiä poltettavia tuotteita, suitsukkeita ym., joista voi aiheutua mahdollisesti terveyshaittaa.

Olisiko tarpeen lisätä myös keskiäänitason määritelmä?

#### **3 § Asunnon ja muun oleskelutilan.....**

Arviointimuistossa pohditaan terveyshaittaan liittyviä asioita monessa eri kohdassa. Mikäli termi muutetaan varsinaisen lain puolella esimerkiksi terveysriskiksi, tulee samaa termiä käyttää myös asetuksessa. Terveyshaitan arvioinnin osalta voidaan miettiä, olisiko oikea taho sen määrittämiseen terveydenhuollon edustaja/lääkäri.

#### 4 § Mittaus, näytteenotto ja analyysi

"Mittaustulosten ja analyysitulosten tulkinnassa keskeistä on epävarmuuden huomioiminen. Nykyiset säännökset velvoittavat raportoimaan mittaus- tai näytteenottotapahtumaa ja analyysiä koskevat epävarmuustarkastelut, mutta tehtyjen tutkimusten välinen vertailtavuus voi silti jäädä puutteelliseksi. Tästä syystä olisi tarpeen ohjeistaa nykyistä tarkemmin, miten epävarmuustarkastelua sovelletaan käytännössä. Viranomaisten lisäksi myös rakennuksia tutkivien ulkopuolisten asiantuntijoiden ja näytteitä analysoivien laboratorioden tulisi liittää raportointiinsa epävarmuustarkastelu."

Ohjeistus epävarmuustarkastelusta ulotettava myös meluun.

#### Ilmanvaihto

Ilmanvaihtoa koskien on asetukseen syytä sisällyttää ilmanvaihtojärjestelmän huoltoon liittyvät toimet ja vähintäänkin suositusväli kanavien puhdistamiseen.

#### Melu

"Melulla tarkoitetaan terveydensuojelulain ja siihen liittyvien säännösten mukaan ääntä, joka voi aiheuttaa haittaa yksilön tai väestön terveydelle. Melu poikkeaa muista terveydensuojeluun liittyvistä ympäristön altisteista siten, että sen vaikutukset ovat usein välillisiä. Pitkään jatkuva melu voi aiheuttaa stressiä, unihäiriöitä sekä muita terveyteen vaikuttavia ongelmia, mutta sen kokeminen on subjektiivista. Erityisen meluherkät ihmiset saattavat kokea haittaa huomattavasti enemmän kuin muut. Nämä melun ominaispiirteet on otettava huomioon myös sääntelyä kehitettäessä."

Miten erityisen meluherkkien ihmisten tapaukset on tarkoitus ottaa huomioon sääntelyä kehitettäessä?

Asukkaiden aiheuttamat äänet sekä asukkaiden omat laitteet ovat haasteellisia tapauksia ja niiden osalta, mikäli katsotaan, että kuuluu terveydensuojelun valvontaan, tulee niistä laatia vähintään selkeä ohjeistus viranomaisten avuksi.

## 11 § Melun mittaaminen

"Pykälä edellyttää, että melumittaukset suoritetaan todellisen altistuksen arvioimiseksi esimerkiksi vuoteessa olevan henkilön pään alueelta. Tämä lähtökohta on perusteltu, sillä se heijastaa meluhaitan todellista vaikutusta yksilöön. Mittauspisteiden valintaan liittyvät säännökset, kuten etäisyys huonepinnoista ja ovien sekä ikkunoiden sulkeminen mittauksen aikana, tukevat luotettavaa ja oikeudenmukaista meluhaitan arviointia."

Mittaus pään alueelta on lähes aina ristiriidassa "Mittauspiste ei saa kuitenkaan ilman perusteltua syytä sijaita alle 0,5 metrin etäisyydellä mistään huonepinnasta" kanssa. Sänky on yleensä nurkassa, tai sängyn pääty on kiinni seinässä. Eli kohdissa, joissa melu voimistuu. Voitava mitata unihäiriötä aiheuttavaa melua myös huoneen oleskelualueelta/huoneen keskeltä/tarkoituksenmukaisesta kohdasta.

## 12 § Melun toimenpiderajat

"Pykälän 2 momentissa säädetään pienitaajuisesta, nukkumiseen tarkoitetun tilan, yöaikaisesta melusta. Toimenpiderajat ovat asetuksen liitteen 2 taulukossa 2. Taulukossa on annettu toimenpiderajat painottamattomina terssikaistoina välillä 20 Hz–200 Hz. Päiväsaikaan voidaan hyväksyä 5 dB suurempia arvoja. Kyseinen säännös on alun perin tarkoitettu musiikkimelun aiheuttaman matalataajuisen melun arviointiin, mutta nykyisin sitä sovelletaan laajemmin mm. teknisten laitteiden aiheuttaman melun arviointiin. Pienitaajuisen melun toimenpideraja noudattaa pienemmillä taajuuksilla kuulokynnyskäyrää ja suuremmilla taajuuksilla hieman suurempia melutasoja."

Kerrottava selvästi, mihin meluun toimenpiderajoja sovelletaan.

Mistä löytää virallisen tiedon kuulokynnyskäyrästä / kuulokynnuksesta? Netistä löytyvät käyrät vaihtelevat tarkkuudeltaan / hankala löytää. Voisiko kuulokynnyskäyrän lisätä Valviran asumisterveysasetuksen soveltamisohjeeseen? Virallinen tieto selkeyttäisi myös melumittausten korjaamista (13 §) ja sen ohjeistusta samaisessa soveltamisohjeessa.

"Pykälän 3 momentissa säädetään yöaikaisesta musiikkimelusta tai muusta vastaavasta mahdollisesti unhäiriötä aiheuttavasta melusta. Toimenpiderajaksi on säädetty hyvin tiukka 25 dB A-painotettu yhden tunnin keskiäänitaso....."

Uudistuksen yhteydessä tulee rajata selkeästi toimenpiderajan tarkoitus. Tällä hetkellä se ei ole selkeä.

"Pykälän 4 momentissa säädetään teknisten laitteiden aiheuttamasta melusta asuinhuoneissa. Teknisellä laitteella on tarkoitettu ylipäättään teknisiä laitteita, ei esimerkiksi vain taloteknisiä laitteita."

Jatkossa olisi tarpeellista tarkentaa säännöstä ja sen sanoitusta niin, että tekniset laitteet kattaisivat myös mm. kauppojen rullakot, kuntosalien kolinat ja muut vastaavat melulähteet.

"Pykälän 5 momentissa säädetään kuuloaurioriskiä aiheuttavasta melusta. Melutasot on säädetty seuraavasti: LAeq,4h 100 dB, LAFmax 115 dB tai LCpeak 140 dB. Jos yksi tai useampi näistä ylittyy, on meluallistusta rajoitettava joko suojaamalla kuulo, vähentämällä melutasoa tai rajoittamalla melua aiheuttavaa toimintaa ajallisesti."

Ovatko soveltuneet / soveltuvatko elokuvateatterien äänentoistoon? Jos, niin ovatko liian suuria arvoja? Elokuvateattereissa äänitaso on nykyisin todella kova ja elokuvateattereissa jopa myydään korvatulppia elokuvasalien läheisyydessä.

### 13 § Melumittaustulosten korjaaminen

Asetuksen 13 § säätelee melumittaustuloksiin tehtävistä korjauksista, kuten impulssimaisuuden ja kapeakaistaisuuden huomioimisesta.

"Nykyiset kapeakaistaisuuden arviointimenetelmät ovat herättäneet kritiikkiä, sillä terssikaistoihin perustuva arviointitapa voi jättää huomioimatta tietyt taajuusalueet, jotka jäävät terssikaistojen väliin. Käytännössä tämä on johtanut siihen, että joidenkin häiritsevien melujen haitallisuus ei tule riittävästi arvioitua. Tulevassa sääntelyssä tulisi tarkentaa kapeakaistaisuuden määrittelmää ja harkita, voisiko korjausten tasoa yhdenmukaistaa esimerkiksi 5 dB:n tasolle, joka on käytössä ympäristönsuojelulainsäädännössä."

Mitä taajuusalueita tällä tarkoitetaan? Eikö terssikaista (= 1/3-oktaavikaista) ole nimenomaan oktaavikaistaa tarkempi? Valvontayksikön mittarilla ei saa terssikaistaa tarkempia taajuuksia ainakaan nykyisillä ohjelmistoilla/laitteella.

"Ehdotukset lainsäädännön kehittämiseksi:

- Täsmennetään impulssimaisuus- ja kapeakaistaisuuskorjausten soveltamista ja varmistetaan niiden käytännön toteutettavuus. Vahvistetaan korjausten määrittelyssä objektiivisten ja subjektiivisten arviointien yhteiskäyttö."

Hyvin usein vesikiertoisessa lämmityksessä yksittäinen kaistaa pomppaa (esim. 50 Hz), vaikka ääni ei ole korvakuulolla häiritsevää, ääni normaalia patterin kohinaa. Nykyohjeistuksen mukaan usein osunut korjattavaksi, koska on kuultavissa ja taajuus erottuu Valviran asumisterveysasetuksen soveltamisohjeen mukaisesti arvioituna.

Taustan korjaaminen? Ei mainittu asetuksessa suoraan vaan ohjeistettu Valviran Asumisterveysasetuksen soveltamisohjeessa osa 3. Jos jatkossakin taustan korjaamisesta ohjeistetaan, niin kerrottava tarkemmin, miten taustamelukorjattuja tuloksia sovelletaan: verrataanko korjattuja tuloksia toimenpiderajoihin? Mitkä kaikki toimenpiderajat pitää korjata, esim. kapeakaistaisetkin? Tausta voi olla esim. lämmitysjärjestelmästä johtuva, joka on ainakin lämmitysaikana jatkuvasti päällä. Eli tilannetta, jossa taustaa ei kuulu, ei ole tai esiintyy hyvin harvoin. Korjattu tulos voi alittaa toimenpiderajan, mutta kokonaistilanteessa (tausta+melu) toimenpideraja ylittyy. Kokonaismelun tulee olla ratkaiseva (tapauskohtaista harkintaa), varsinkin jos tausta on jatkuvaa (esim. lämmitys).

Tärinä

"Tärinä on melun tapaan merkittävä asumishaitta, mutta nykyisessä terveydensuojelulainsäädännössä ei ole selkeitä säännöksiä sen arvioinnista. Tärinän vaikutus on rinnastettavissa melun vaikutuksiin, ja sen pitkäaikainen esiintyminen voi aiheuttaa stressiä ja muita terveyshaittoja. Tulevaisuudessa tärinälle olisi tarpeen määrittää arviointimenetelmät ja toimenpiderajat. Näissä voitaisiin hyödyntää esimerkiksi rakennusten akustista luokitusta ja liikennetärinää koskevia standardeja."

Arviointimenetelmät ja toimenpiderajat asetettava, jos tärinä aiotaan pitää mukana terveydensuojelulain 27 §:ssä.

Kuka mittaa? Jos terveydensuojeluviranomaiselle mittausvelvoite, niin vaatii uutta laitteistoa ja aivan uutta osaamista. Kuka kouluttaa ja kuka maksaa? Tällöin on myös ohjeistettava asumisterveysasetuksen soveltamisohjeessa tai muulla tavoin.

#### Äänieristysvaatimusten toimenpiderajan lisääminen

"Nykyisessä terveydensuojelulainsäädännössä ei ole erikseen säädetty äänieristysvaatimuksista tilanteisiin, joissa asuinhuoneistojen välinen tai ulkovaipan äänieristys ei ole riittävä, ja meluhaitta johtuu pääosin rakenteiden puutteellisesta eristävydestä....."

Kuka mittaa? Jos terveydensuojeluviranomaiselle mittausvelvoite, niin vaatii uutta laitteistoa ja aivan uutta osaamista. Kuka kouluttaa ja kuka maksaa?

Miten tapaukset, joissa vaatimukset ääneneristykselle ovat rakentamisen aikana olleet olemassa esimerkiksi 50-luvulla rakennetut rakennukset? Otetaanko terveydensuojeluviranomaisen käsittelyyn? Mitä raja-arvoja sovelletaan? Rakennusvalvonnalla on olemassa olevaa lainsäädäntöä ääneneristykselle mutta ovatko soveltaneet (vanhat rakentamismääräykset ja ympäristöministeriön asetus 796/2017)? Kokemuksen mukaan ongelmatapauksissa (jälkivalvonta) eivät mittaa, ja tiedossa ei ole, että vaatisivat mittauksia jälkikäteen. Vaatimusten mukaisuus osoitettu rakennusvalvonnalle lupavaiheessa asiakirjoin/kirjallisin selvityksin. Eli siirretäänkö vastuuta terveydensuojeluviranomaiselle?

Lahden rakennusvalvonnan kommentit:

#### Äänieristysvaatimusten toimenpiderajan lisääminen

Ehdotetut toimenpiderajat perustuvat vuonna 1985 voimaan tulleisiin ääneneristävyysmääräyksiin, mikä on ongelmallista erityisesti askelääneneristävyysvaatimuksen osalta vuosien 1976 ja 1985 välillä sekä muutoinkin tätä ennen rakennettujen asuinrakennusten osalta. Vuosina 1976-1985 SRMK C1-4:ssä määrättiin askeläänitasoindeksiin maksimiarvoksi 63 dB, kun nyt toimenpiderajaksi ehdotetaan askeläänitasolukua 58 dB. On huomioitava, että askeläänitasoindeksi ja askeläänitasoluku eivät ole suoraan vertailukelpoisia, vaan on syytä selvittää, miten eri arvot vertautuvat toisiinsa. Ennen vuotta 1976 ääneneristävyydelle ei ole ollut määräyksiä. On kohtuutonta vaatia parantamaan vuosien 1976 ja 1985 välillä määräysten mukaisesti rakennettuja rakennuksia. Tätä vanhempien rakennusten osalta on vielä kohtuuttomampaa vaatia vuoden 1985 määräystasoa, kun vuosina 1976-1985 on saanut määräysten mukaan tehdä heikommin.

Onko haitan aiheuttaja välipohjan omistaja vai äänen tuottaja, on peruskysymys. Tämä voisi siis tarkoittaa käytännössä sitä, että jos välipohjan alkuperäinen ominaisuus ei riitä vaimentamaan askelääntä riittävästi, niin käyttäjä ei saisi askeltaa yläpuolella niin, että häiriötä syntyy, sen sijaan, että rakennuksen omistajalta edellytetään korjaustoimia.

Kemiallisia tekijöitä koskevat säädökset

14 §, 15 §

IVOC mittaukset. Käytännössä näillä mittauksilla ei saada koskaan kiinni olemassa olevaa ongelmaa. Toimenpideraja on korkea ja mikäli se ylittyy, on ongelma jo käytännössä havaittavissa aistinvaraisestikin. Tulisi harkita, että menetelmä joko poistetaan mittausmenetelmistä kokonaan tai kokonaispitoisuuden toimenpiderajaa mietitään uudestaan.

Materiaalinäytteet ovat käytännöllisempi tapa arvioida vaurioitumista ja siten myös niiden vaikutusta sisäilman laatuun ja olosuhteisiin.

Arviointimuistiossa käytetään hajun yhteydessä sanaa ”kohtuuton” (kohdassa 15 §, sivu 221-223). Sana ei sovellu viranomaisen käyttämiin arvioihin, sillä sana itsessään on hyvin tulkinnanvarainen haistelijasta riippuen. Kuka kokee hajun kohtuuttomana, kuka ei? Hajukynnys on eri ihmisillä hyvin erilainen eikä tuollaista määrettä voi siten laittaa asetukseen tai soveltamisohjeeseen. Termi tulisi miettiä hyvin tarkkaan. Jopa sana ”poikkeava” voisi toimia jo paremmin, koska yleensä kaikki haistavat oudon hajun, mutta harva osaa määritellä kohtuutonta samalla tavalla kuin toinen.

Arviointimuistiossa ei ole mietitty kuinka hyvin yleisesti hajuhaittaa aiheuttavaan tetrakloorianisoliin ja vastaaviin hajuihin olisi suhtauduttava. Vai luetaanko esimerkiksi tämän kyseisen yhdisteen aiheuttama hajuhaitta sitten jatkossa kategoriaan: ”ei aiheuta terveyshaittaa, sitä tulee vaan sietää” ja ”kaikkia tunnistettavia hajuja ei pidettäisi terveydensuojelulainsäädännön kannalta haitallisina”.

18 § Tupakansavu

Kyseiseen pykälään tulisi lisätä, muotoilla tai vastaavasti tehdä oma pykälä myös muista poltettavista tuotteista. Enenevässä määrin haittailmoituksia alkaa tulla myös muista, kasviperäisistä, poltettavista tuotteista, joiden kaikkia terveyshaittoja ei aina ole edes varmuudella tiedossa.

Arviointimuistiossa on tuotu esiin, että välttämättä taloyhtiötä ei velvoitettaisi korjaaviin toimiin vaan haitan aiheuttajan tulisi olla se, joka muuttaa käyttäytymistään. Kannatettava ajatus, mutta etenkin savuhaittatapauksissa ei aina kuitenkaan saada välttämättä selville, kuka tätä haittaa taloyhtiössä aiheuttaa. Miten tällaisten tapausten kanssa tulisi sitten toimia?

## 20 § Mikrobit

Pykälän nimen muuttaminen / laajentaminen kosteusvaurioihin on tarpeen.

Tutkimusmenetelmistä on syytä poistaa ilmanäyte ja pintasivelynäyte kokonaan eikä niitä tulisi käyttää. Nämä menetelmät eivät ole riittävän luotettavia eivätkä ne anna riittävää tietoa. Niiden tuloksia myös tulkitaan usein väärin.

qPCR-näytteiden osalta olisi saatava vähintäänkin soveltamisohjeeseen selkeät tulkintaohjeet. Menetelmä itsessään on hyvä ja tulokset saadaan nopeasti verrattuna viljelymenetelmään. Mutta tulosten tulkinta on tällä hetkellä haastavaa.

## 21 § Ulkopuolisen asiantuntijan pätevyysvaatimukset

Oma asetus eri pätevyyksille, olemassa oleville, päivitettävälle, tuleville, on tarpeen.

### **Taloudelliset vaikutukset**

-

### **Ympäristövaikutukset**

-

### **Muut ihmisiin kohdistuvat yhteiskunnalliset vaikutukset**

-

Viitamäki Karoliina  
Lahden kaupunki, kaupunkiympäristön palvelualue - Lahden  
ympäristöterveys, Lahden rakennusvalvonta